הלכות פסח בפרק הנדון - פרשת שבת הגדול תשע"ה

(1א) שש אלפים תמב דין תערובת חמץ. ובו י"א סעיפים: בטעם האיסור דבל יראה ובל ימצא בשכר ו"ש ושריתו לבל ימות השנה

א (א) תערובת חמץ (ת) (ב) עוברים עליו משום בל יראה ובל ימצא בגון (ג) המוריים וכותח הבבלי (ב) ושכר המדי (ג) (ד) וכל כיוצא באלו מדברים הנאכלים

משנה ברורה

(א) תערובת חמץ וכו'. הנה המחבר לא אירע ל"ח לענין הלאו דבל יראה ובל ימצא דלענין זה ס"ל דעובר על לאו זה (א) אפילו אין בו כזית בכדי אכילת פרס ואף לענין אכילה אינו חייב כרת לבולי עלמא אלא אם כן יש בו כזית בכדי אכילת פרס (ב) ויש דסברא ליה דאפילו לאו אין בו כ"כ דליכא בתערובות שיעור כזית בכדי אכילת פרס מבל מקום לענין בל יראה ובל ימצא עובר עליו כיון בבל הלקיו מוגחין בכלי אחד הרי הן מצטרפין זה עם זה כיון שיש שם כיחד כזית חמץ (ג) ודוקא מין בשאינו מינו דאינו בטל מדאורייתא ברובא לדעת הסוברין דטעם כעיקר מדאורייתא אבל מין במינו בגון קמח של תבואה חמוצה שנתערב בתוך קמח שאינה חמוצה דמדאורייתא ברובא בטל ואותר לאבלו בשהותו מדאורייתא (ד) אך מדרבנן מ"מ אסור לשהותו דלמא יבא לאבול ממנו בפסח ואריך לבערו קודם הפסח ואם נזכר בפסח אריך אז לבערם ומ"מ (ה) אם עבר ושהה עד אחר הפסח מותר כיון דלא עבר בע"י ובע"י כמבואר לקמן סוף סימן תמ"ו. וכן היכא דאיכא שניים אף מין בשאינו מינו דינא הכי דאף דאיסורו בשהו הרי אינו רק מדרבנן (ו) וה"ה שאני דברים שאין בהם איסור דאורייתא להשהותם רק מדרבנן אריך לבערם בע"פ ואם שכח ונזכר בפסח אריך אז לבערם ואם עבר ולא בערם עד אחר הפסח מותרין באכילה ואם אין בו חמץ בעין אלא טעם חמץ בגון שבישל איזה דבר עם חמץ והבשר החמץ ולא נשאר בו אלא הטעם דלא היה בו שניים לבטלו אף לאסור לאבלו מדאורייתא משום טעם כעיקר מ"מ לענין בל יראה ובל ימצא אינו אלא איסור ומ"מ מדרבנן בודאי אסור לשהותו ואריך ביעור בשעת תוך פסח.

(ג) המוריי"ם. מין מאבל (עו) הנעשה משומן דגים עם קמח קלוי מעט ומים וכותח נעשה ממלח וממי חלב ומתערב בתוכו גם פירורי פת ושכר המדי נותנין בו שעורין ומים להתמילו: (ד) וכל כיוצא באלו וכו'. כגון חומץ האדומי ושאר דברים דקתניא במשנה (דף מ"ג) שיש בהם תערובות חמץ. ויין שרף הנעשה מחמשה מיני דגן הסכימו (מז) האחרונים דהוי חמץ גמור וגרע מתערובות חמץ ויין כה"י וכמקו"ח דה"ה אם נעשה משמרי שכר ויין בפמ"נ: (ה) ואינו דאוי

באור הגר"א

(ג) וכל כיוצא. הרב בעל משאת בנימין סימן כ"ח והרב בעל שער אפרים חא"ח סימן י"ב וכספר חק יעקב סי' זה כולם שוים לעובה דכיון שרף הנעשה משעורים שרויים במים דקתניא בבל ירחה וכ"ד רוב האחרונים

ח"י אדם בלה דבא

ג שכר שלנו וי"ש שלנו הוא חמץ גמור וכן השמרים מהם:

תוס' פסחים דף מא.

ואלו עוברין בפסח. פ"ה לעבור עליהן בבל ירחה ובבל ימצא ונס ריב"ל מלקדק מלשון עוברים דמשמע (ג) עוברין מן הטולם ואין בלאה לר"ת דמשמע דבל הגך מרבינן מבל מחמלת לא תאבלו ואפילו באבילה לא הוה מיחייב לי לאו דלבייא קרא ומסיבי היבי בל ירחה ובל ימצא ובלאה לר"ת דאלו עוברין (ג) פי' האוכלין ועוברין הייבו מעל הטולן דלאו בני מיבל ניבו לבל בל ירחה ליבא:

תוס' פסחים דף מא.

ואלו עוברין בפסח כותח הבבלי ושכר המדי. וחומץ האדומי ויתום המצרי וזומן של צבעים ועמילן של טבחים וקולן של סופרים ר"א אומר אף תבשיטי נשים זה הכלל כל שהוא ממין דגן הרי זה עובר בפסח הרי אלו באזהרה ואין בהן משום כרת: גמ' ת"ר שלשה דברים נאמרים בכותח הבבלי מטמטם את הלב ומסמא את העינים ומכחיש את הגוף מטמטם את הלב משום נסיובי דהלבא ומסמא את העינים משום מילחא ומכחיש את הגוף משום קומניתא דאומא *ת"ר ג' דברים מרבין הזבל וכופפין את הקומה ונוטלין *אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם אלו הן *פת קיבר ושכר הדש וירק *וי"ח ת"ר שלשה דברים ממעטין את הזבל וזוקפין את הקומה ומאירין את העינים אלו הן פת נקייה בשר שמן ויין ישן פת נקייה

רש"י שם

ואלו עוברין. עליהן בבל ירחה ובבל ימצא וכולהו מפרש לה בגמרא זיתום וזומן וקולן ועמילן:

גמ' פסחים דף מא:

שכר ויין ישן דמעלי לבולי גופיה: שכר המדי: דרמו ביה מי שעורי: וחומץ האדומי: דשרו

רש"י שם

שכר המדי: שכר המדי. לפי שבמזרח הימים אין מגיע לעשות שכר אלא מתמרים ובמדי עושין שכר ממי שעורין כיון שאין שלנו קרי ליה שכר המדי:

(1ב) גמ' כל בפסחים טיון ח

כשים. זה בכלל כל שהוא ממין דגן הרי זה עובר בפסח. הרי אלו באזהרה ואין בהם משום כרת. [א] ורש"י פירש אלו עוברין בבל ירחה ובבל ימצא [ב] ונס ריב"ל דקדק בן מלשון דאלו עוברין דמשמע שעוברין מן העולם מדלא תנא שוברין עליהן. ולא אתירא לרבינו שם דהא קתני בסיפא הרי אלו באזהרה ואין בהן משום כרת [ג] משמע דלפרושי אלו שוברין דיבשא אתי ואי בל ירחה ובל ימצא קאמר ריבא למימר דליבא כרת. ועוד דהתערובות חמץ דמתניתין מפקינן בגמרא מבל מחמלת לא תאבלו ואיירו דוקא לאבילה דבאבילה איירי קרא. ואפילו באבילה לא הוי מיחייב אי לאו דרבייא. [ד] וכי אתרבי מני דוקא לאו אתרבי ולא לברית ומ"כ לבל ירחה ובל ימצא דליבא כרת מנלן דמחייב. [ה] ופירש רבינו שם (ת) אלו שוברין בפסח כאוכלין פי' עוברין מעל הטולן דאין לאבלין [ו] כעין פירש ריב"ל שפירש שעוברין מן הטולם: והשתא לדך טעמא [ז] דמפרש לעיל ברים מבילתין דמה שלריך לבער את החמץ מן הבית ולא סני ליה בביטול משום דחמץ לא בדילי איסורי מיניה אסור להשהות בבית בל דאי דמתמיה לה לפירוש רבינו הם שאלו שוברין עליהן בבל ירחה דחיישוק דילמא אתי לאבול מיניה אבל לאחר מעמא דפרשינן משום דהתמירה בורה לעבור עליו בבל ירחה ובל ימצא איבא דלא ביטלו החמירו חבמים לבדוק ולהאיל מן הבית [ח] אע"פ שבטלו איבא להשהות בל אלו בבית כיון דאין שבר עליהן בבל ירחה לפירוש רבינו הם. [ט] ושבר בל שעורין בל חמץ שעשין בחלבה ובלרפת איבא לאמר רבינו הם דאסור להשהותו בפסח דדוקא בשבר המדי אבל הרי דעיקרו עבור מתמירים לו מדברים אחרים ולא איבא מעמא שעורין לחתמיל בדמשמע בגמרא דרמו בי' שעורי. אבל שבר שלנו שעיקרו משעורין לא [י] וכן משמע בגמרא דקאמר דלא פליגי רבנן עליה דר' אליעזר אלא בשתה בבלי לאבלה בזית בבדי אבילת פרס. ושבר הנעשה משעורין אינה ברבה יותר מבזית בבדי אבילת פרס. ויהתמן

(2) גמ' ברבות דלא. ואמר מר בר רב אשי האי דובשא דתמרי מברבין עליה שהבל נהיה בדברו מ"מ זיעה בעלמא הוא

תוס' שם

האי דובשא דתמרי מברבין עליה שהבל. וכן משקין מבל מיני פירות בר מתירוש ויולבר בדאמרינן נבי ערלה *ולאפוקי מה"ג שפירש המיירי שנתן לתוכן מים ושבר דידן אע"ג דשמא יש בהן בזית בבדי אבילת פרס לא מברבין עליו אפי' מזונות אלא שהבל שהבל ואפי' לרב ושמואל דאמרי בל שיש בו מחמשת המינין מברבין עליו בורא מיני מזונות הבא לא הוי בהן ממש שעורים(ג) ואין שבר אלא בעלמא ועוד משום שיש בו עליה אחרינא בפת ועוד בשפיה אומר שהבל: ן ושוין שבותין.

ערוך השלחן ס' תמא

ד שבר של שעורים חמץ גמור הוא וחייבים עליו בבת ולא מצד טעם בעיקר שהרי י"א טעם בעיקר לאו דאורייתא וגם לא מטעם דיש בהחמץ בזית בבא"פ דלדוב הפוסקים חייב בבת אלא אפילו לדעת הרי"ף והרמב"ם שבארנו דליבא בבת בבזית בבא"פ בס"פ בסעיף ב' ס"ם הבא בולו חמץ משום התמצית השעורים נבנס לתוך המים והרי זה בהסחה את החמץ ונשאר שחייבין בבת על זה (חולין ק"ב.) וכן י"ש שעושים מדגן הוי חמץ גמור וחייבין עליו בבת וכן הסכימו בל הגאונים ומי שרוצה לומר דזיעה בעלמא הוא הוא מעות גדול שהרי נוף התבואה נסחה לתוכו ולא נשאר רק הפסולת ואפילו י"ש שעושים מתפוחי אדמה וגם חלק מדגן יש בזה מהדגן בבת בא"פ וחייבין בבת לדוב הפוסקים ועוד דעיקר המעמיד הוא הסאל"ץ של שעורים שהוא חמץ גמור:

(3) גמ' חולין דף בב.-בג: *תנן התם *הקפה את הדם ואבלו או שהמחה את החלב וגמעו חייב בשלמא הקפה את הדם ואבלו בין דאקפיה אחשובי אחשביה אלא המחה את החלב וגמעו אבילה בתיבא ביה והא לאו אבילה היא אמר ר"ל אמר קרא נפש לרבות את השותה

רש"י שם

המחהו. היכי: לשון מיהר בתור שקורין

תניא נמי נבי חמץ בה"ג *המחהו וגמעו אם חמץ הוא ענוש בבת אם מצה היא אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח בשלמא אם מצה היא אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח לחם עוני אמר רבמנא והאי לאו לחם עוני הוא אלא אם חמץ הוא ענוש בבת אבילה בתיבא ביה אמר ריש לקיש אמר קרא נפש

*המבאים לאסד' ציר ורובבן וקיפה שלהן

*הטבל והרבש וההקדש והשביעית והכלאים בולן משקין היוצאין מהן בבמות

המחם. קוים שקרב העומר ושבה שבר מן השעורין

פרק ב **א זיעת** בתים בורות שיחין ומערות טהורה[א]). זיעת האדם טהורה. שתה מים טמאים והזיעה זיעתו טהורה[ב]).

בא במים שאובים והזיע. זיעתו טמאה[ג]). נסתפג ואח"כ הזיעתו. טהורה: **ב** מרחץ טמאה[ד]) זיעתה טמאה[ה]) וטהורה[ו]) בבי יותן[ז]). הבריכה[ח]) שבבית. הבית מזיע מחמתה[ט]). אם טמאה. זיעת כל הבית שמחמת הבריכה. טמאה:

יא האשה שהיו ידיה טהורות. ומגיסה[לא]) בקדרה טמאה. אם הזיעו ידיה[לב]) טמאות. היו ידיה טמאות[לג]). ומגיסה בקדרה

ולינו מטמאו: **יא** ומגיסה בקדרה. מהפכת בכף שבידה לתבשיל שבקדרה: אם הזיעו ידיה. מהבל הקדרה נטמאו ידיה כאילו נגעה במשקה שבקדרה: היו ידיה טמאות. אם הזיעו ידיה. נטמאת הזיעה מחמת ידיה ונטמאת הקדרה. לפי שההבל מחבר בין הזיעה שבידיה. למשקין

העולה מכל הנ"ל. דהנה איסורו דיי"ש ממבואה דפשט איסורו בכל ישראל, וכתבו דהוי חמץ גמור, וכמ"ש בחת"ס (או"ח סי' ק"כ) ביי"ש דאנו אוסרים ומחייבים על הזיעה שע"י בישול והוא חמץ ממש עי' תשו' באר יעקב עיי"ש, וכ"כ שם (בסי' קנ"ג) וז"ל, הנה כבר הלכו בו נמושות בתשו' הגאונים שיי"ש הנעשה מתבואה היא עיקרו וגופו של חמץ ולא רק תערובת וגרע משכר שעושין באר"ץ אשכנז [המובא בטור סי' תמ"ב], ויעי' בפסק שנדפס בריי"ף לפני

עוד שאלת אותן המים שקורין אייג"וואה ארדי"נטי שעושין אומנים עובדי ככבים לרפואה מעקרים ידועים ובתערובת יין נסך. אם מותרים בהנאה דרך רפואה שלא במקום סכנה. דאין עצמות היין בהן אלא הזיעה שלו העוברת דרך הסמפונות ואותו היין שהיה אדום בתכלית נשתנה ויהי למים והלך טעמו ריחו וממשו.

תשובה כל איסורי ע"ג אפי' נשרפו והיו אפר אפרן אסור, כדאמרינן בשלהי מסכת תמורה[1] כל הנשרפין אפרן מותר חוץ מעצי אשרה דאסורי ע"ג כיון דכתיב בה[2] ולא ידבק בידך מאומה מן החרם אין ליהנות כלל אפילו באפרה. וכן נמי במסכת ע"ג[3] דתנן התם ר' יוסי אומר שוחק וזורה לרוח או מטיל ליס. אמרו לו אף הוא נעשה זבל וכתיב ולא ידבק בידך מאומה מן החרם. ומשמע בגמרא דאפילו לאחר שרפה אסרי רבנן לזורקה במקום שמגדל למחיס. דאמרינן התם[4] אמר להן ר' יוסי והלא כבר נאמר[5] ויכרות אסא את מפלצתה וידק וישרוף בנחל קדרון. אמרו לו מעשה רמיה בחל קדרון אינו מגדל למחין.

ומה שאמרת שאין כאן עצמות היין אלא הזיעה שלו. זה היה בזיעה היוצאת מחמת הלהות שלא ע"י חוס וכדתנן בפ' שני דמכשירין[7] זיעת בתים בורות שיחין ומערות טהורה וכו'. אבל הזיעה היוצאת מן המשקין החמין הרי הוא כמשקין עצמן[8]* וכדתנן התם[9] מרחץ טמאה זיעתה טמאה וטהורה בבי יותן[10] הבריכה שבבית והבית מזיע מחמתה אם טמאה זיעת כל הבית שמחמת הבריכה טמאה. ותנן נמי התם בפ"ה[11] האשה שהיו ידיה טהורות ומגיסה בקדרה טמאה אם הזיעו ידיה טמאות היו ידיה טמאות ומגיסה בקדרה טהורה אם הזיעו ידיה הקדרה טמאה ר' יוסי אומר אם נטפו וקיי"ל כת"ק.

ומיהו הכא אפילו לרבי יוסי דהא איכא נטיפה ורוב מים וכבר הביא זה הרמב"ם ז"ל פ"י מהלכות טומאת אוכלין[12] וכתב בלשונו כל העולה מן החמין משקין הוא חשוב. וכן בפרק כל הבשר[13] בברייתא דטיפת חלב שנפלה על חתיכות בשר תני התם אמר ר' נתן דברי ר' יהודה בשלא נער ולא כתה דאלמא כל שכשה הקדרה הרי הוא כאלו נער אותה וזהו מפני הבל העולה מן הקדרה וכשהיא מכוסה ההבל מתפשט בכל החתיכות והטעם מתערב בכלן כמו אם נער אותה ובלל את כלן בתוך הרוטב[13א].

שאלה ב יין שלף מבעשה החמץ דבן גמור ומהו דינו בפקח אם אסור בכל ישראל ובל יראה ובל ימצא בחמץ דאורייתא או אינו אלא דרבנן:

תשובה בפי' הערוך והרוקח דף ק"כ תני' המתהו וגמנו אם חמץ הוא עכום כרת ומוכח בגמ' דאלו דוקא אם המתה החמץ גופי' אבל אף המשקין היוצאין ממנו כמותו

אבל קושטא דמילתא ליכא בין איסורא גופא למעשה היוצא מהן ועדלה שאני דגלי קרא וכן בתרומה והא

דיון דאלו למשקה עדיד בעיל אם פרי מיבה ומיקרי זיעה לענין ברכה אבל לכל איכא מילי בעלמא קמייהא קיימא ומוכח לה מדקשיא לאו לאתוס' דליבדך כל

דלענין ברכה בעינן שיהא קרוי פרי ויליפינן שפיר מערבה דכתיב בה פרי שאין המשקין היוצאין מאלר פירות קרוין פרי.

ומ"מ לענין איסור חמץ אדבר ברור שמשקה היוצא ממנו בין ע"י בישול בין ע"י סחיטת פרי הוא כמותו דומיא דשרצים דאמרי' בהו הטמאים לאסור לינן ורוכבן וקהה ליר ע"י כיבוש ומליחה ורועב ע"י בישול הוא ומקהמא ע"י סחיטה לא גרע מעל ידי כיבוש ומליחה וכיון שזכינו שהמשקה שנעשה מחמץ הרי הוא כמותו ולא שייך בה זיעה כלל ממילא המאלי"ץ שהיין שלף נעשה ממנו הוא אסור דבר תורה בין שיהיה שהיות החמץ או מי בישולו וכבר ליימדנו הריב"ש ז"ל בתשו' רכ"ה שהי"ש הכא דינו כיין שנעשה ממנו שכל זיעה העולה מן החמץ דינה כחמץ עצמן ואל יסתבש אדם לומר דדוקא בין נסך ושאר איסורי ע"ז דאפרן אסור שהרי הרמיות שהבינו שם בשאר איסורין הם ואף שנשתנה טעם המאלי"ץ אין בכך כלום כיון שכל עיקרו של מאלי"ץ זה הוא לעשות ממנו זה הי"ש הוה ליה כפירות עפולים מאוד שאין ראוין לאכילה כלל כשאין היין ונאכלין ע"י בישול בחיים או בחיי דבש ואוקר דאף שנשתנה טעמן לאחר בישולן ומיגונן במילתייהו קיימי לכל דבר אבל ממי מאלי"ץ זה כיון שכל עיקרו אינו נאכל ונשתה אלא בשהוא יי"ש הרי הוא כמאלין עצמו כיון שכבר הוכחנו שהזיעה העולה על ידי האש הרי הוא כמות הדבר ההוא שממנו עולה הזיעה א"כ יין שלף זה פרי הוא בגוף הדבר שנתבשל ונשתנה טעמו למעלותא דבודאי במילתיה קאי.

כד [נד] [לו] אגו"ה ארדיינט"י של עובד כוכבים אסור בהנאה כיין עצמו:

הגה ופירות דבריו יין שרוף שעושין (יז) מיין (°) נסך אע"פ שאינו רק זיעה מן הנסך הרי הוא כאיסור עצמו (ריב"ש סי' רל"ה):

(54)

שו"ע יו"ד סי' מ"ב

ח [לט] מחבת של חלב שנתנו בכירה תחת קדירה של בשר*) (ו)הזיעה עולה ונבלע בקדיר' ואוסרת:

הגה אם היה חלב במחבת בעינן ס' בחבשיל שבקדירה נגד החלב שבמחבת (ד"ע) וכל זה מיירי שהמחבת מגולה והזיעה עולה מן המחבל עצמן לקדירה שעליה (מרוך) וגם מיירי שהוא בקרוב כל ק' שהיד סולדת בזיעה במקום שטוגע בקדירה [מ] אבל אם אין סיד סולדת בזיעה הכל שרי ולכן מולין בשר ליבש על קדירות של חלב ולא חיישינן לזיעה שעולה (פסקי מהרא"י סימן ק"נ) וכן אם המחבת מכוסה הכל שרי (כמ) מידי דהוי [מא] אפתי קדירות (ל) מוגעות זו בזו לאין מוסרין זו לזו זו בנגיעה כל שכן בזיעה (מרדכי פרק כ"ה) מיהו לכתחלה יש ליזהר בכל זה (הגהות ש"ד):

ביאור הגר"א

[מ] מחבת כו' . כג"ל ס"ב דבכישה הוי כגיעה שהבל מתפשט בכולו וכאלו כולו בתוך הרוטב ובס"ב דמכשירין מרחץ מס' אה כו' הברכה שבבית כו' ב' בריכות כו' ושם מלא האשה שהיו ידיה כו' היו ידיה כו' : [מ] אבל אם אין כו' . דאפי' בכלי ראשון מה

מעוה עבודה זרה דלעיל: ובמ"ש שם דלעיל:

(5א)

מתני' יין נסך אסור ואוסר בכל שהוא יין בין ומים במים בכל שהוא יין במים ומים בין בנותן טעם זה הכלל מין במינו במשהו ושלא במינו בנותן טעם:

אד אסי אד יוחנן ב' כוסות אחד של חולין ואחד של תרומה ומזגן ועירבן זה בזה ראין את ההיתר כאילו אינו ומשאר מתערבין עליו ומבטלין אותו:

הרי"ן שם ומקבחת לה

במתניתא מבארא שהוא על חד תלתא מיא כגון שיש בכל תרומה ג' לוגין מ' של תרומה ג' לוגין ומעבדן יש לוגין ומיגמן מתפשט ומגיעה לוגין מים נמצא שבאלו רואין יין של חולין כאילו אינו יש כאן שנים לוגין של מים לבטל לוג אחד של תרומה ותרומה בטלינה מינה בטלה היא בשביל כלל לאסורין שבתורה ולזה לדבר מדמן במסכת ערלה (ב"כ) ומייתי לה בפרק גיד הנשה (דף נט.) לקבל ולהחמיר שין בטלינו מינו כלומר גריסין שמתבטלו עם הנבלשים ואין בהם טעם מעם כין שיש בהם להטעמים בחד ומלה וכין שאין בהם להטעמים בחד ומלה מותר. פירש מעוה דתרומה בטלינה מינה בטלה היא בשביל כלל לאסורין שבתורה ומקל"ה מתבטל כאן יין של תרומה בס' חלקי מים שבגמרא הא בפשוט מס' ולא לא לא נגעה תרומה מכל לאסורין שבתורה אבל רבינו יצחק ז"ל מיקל בדבר ופרשה לו בסוסות שיין ומזונין כדי מזיגה ומצא שאפי' כשלמו אומרים רואין אין כאן אלא שנה חלקי מים כנגד יין תרומה אפ"ה בטלה אפ"פ שנאר האיסורין אינו בטלין בפחות משנים יין שלמי שבשנה חלקי מים נפגם ואינו מבטיח המים אלא פונמן ומ"מ עכשו שנים נפגם דשוער כלל לאסורין שבתורה ולפי פירוש זה הא דאמר במתני' יין במים בטלן מעם לשבח קאמר כלומר בפחות משנים חלקי מים הא בשנה חלקי מים מותר שאין שעמו מבטיח אלא פונם וקשה בעלמא הוא הראמ"ן בעלמא מי שברים חמרא הוא קשה בעלמא הוא :

(5ב)

שו"ע יו"ד סי' קל"ד ובש"ך שם

ה [יז] יד כמה יהא במים ויהא בהם כדי לבטל מעם היין (ה) **כא** ששה (י) חלקים כנגדו וכל שיש במים כשיעור הזה מותר אפי' בשתייה:

הגה [יח] ואם אין במים כשיעור הזה **כב** מוכר הכל לעובד כוכבים **כג** (יא) חוץ מדמי יין נסך שבו (הרשב"א הסכים בזה לדעת

כא ששה חלקים.

כתב הא"ה כלל כ"ג סוף דין ט"ו דוקא יין נסך במים אבל ביין או בתבשיל שמבינו ודאי אסור הכל עד ששים ע"כ ופשוט הוא :

(54)

שו"ע יו"ד סי' מ"ב

ד ה [ט] כל אלו (ו) המשקים [י] וכן הדומיץ של שכר אסור לקנותו מהם ו [יא] אם דמיהם יקרים מדמי היין שאנו חוששים שמא עירב בהן יין (ד) [יב] (עד שאין (ז) (ב) ס' לבטלו) (מרדכי בשם רא"י ה) בד"א בשמוכרים בחנות [יג] אבל אם רואה שמוציאים אותו מהחבית מותר ולא חיישינן שמא עירב בו יין שאם היה מערב יין בחבית (ה) היה (ח) מתקלקל:

נקודות הכסף

(סימן ק"ד בס"ו ס"ק ד') תמהתי כו' . לק"מ דדוקא במים סגי בשאר מלקי' משא"כ בשאר משקין

טלש שם (ד) עד שאין ס' לבטלו.*) תמהתי למה הצריך ס' הא קי"ל בסי' קל"ד סעיף ה' דיין במים בטל בששה חלקים והי"ה בשאר משקים דזה פשוט דשם מבטלים טעם היין יותר ממים ובב"י וד"מ העתיקו כאן בשם המרדכי בשם רא"י הצריך ס' אין מזה ראיה דהוא ס"ל כדעת י"מ שמביא העור סי' קל"ד הצריך ס' אבל אכן לא קי"ל הכי ע"כ בודאי גם כאן סגי בששה כן נראה לע"ד:

שו"ע או"ח סי' רכ"ב

(53)

ה טו (י) ; שמרי יין מברך עליהם בפה"ג נתן בהם מים אם נתן שלשה מדות מים ומצא ארבעה הוה ליה כיין מזוג ומברך בפה"ג ואם מצא פחות אע"פ שיש בו טעם יין קיוהא בעלמא הוא ואינו מברך *אלא שהכל ה והיינו ביינות של הם שהיו חזקים אבל יינות שלנו שאינן חזקי' כל כך אפי' רמא תלתא ואתא ארבעה אינו מברך עליו בורא פרי הגפן ונראה שמשערים בשיעור שמוזגים יין שבאותו מקום: הגה ובלבד שלא יהא יין אחד מששה במים כי אז טז ודאי בטל [מגור]:

יגא שם

: טז ודאי בטל. דאמ"ג דטעם כעיקר דאורייתא ואפי' להקל כמ"ש ר"ת מהסיא שכ' סימן תל"ג ס"כ . מ"מ לענין יין במים לא הסיב טעמי אחד בשיתא כמ"ש בי"ד סימן קל"ז ס"ה אם סיין יותר מאחד בששה הולכים אחר הטעם אם כוי יין שרמוי לשתיה ע"י מזיגה גדולה כ"כ ופתי ליה איכסי במקום יין ע"י מזיגה זו דלא נימא כבלה דעתו אלא כל אדם עכ"ל מהרי"ל בתשובה סימן קנ"ג . והאגור כתב בשמו קלת לשון אחרת ואינו מדוקדק (°) ולפי מ"ש הט"ז בי"ד סימן קי"ד ס"ק ד' יין בשאר משקין נמי בטל בו' אלקים ע"ש . ול"ל דדוקא מים שמפסידין ופונמין היין אבל שאר משקין אפשר שאין פונמין וכ"כ הא"ה ע"ש . ומיהו ביינות אלנו ודאי בטל:

שו"ע יו"ד סי' קל"ד סע' א' ובש"ך שם

(5ה)

ו [ד] ג ואם היה ביין מעורב קיתון של מים אם יש במים ז ששה (ג) פעמים **ח** [ה] כנגד **ט** (א) קליפת הקנקן מותר אפילו בשתייה:

הגה [ו] ועיין לעיל סימן קל"ד דאפילו אין בו מים בטל בס' [ז] ואין חילוק בין בכלים האסורים (ב) משום יין נסך בין שהם ל בני (ד) יומן או לא (עור ותשובת ה רא"ש והר"ף סוף עבודה כוכבים):

ט קליפת הקנקן . שאין היין נבלע אלא כדי קליפה שמקלפים העץ ביסיעני (כדלעיל סי' קל"ה סי"ג) רשב"א ומביאו ב"י וריב"ש סי' קל"ג ומשמע דאפי' כלי שמכניסו לקיום דינא הכי וכן משמע בפוסקים דסוף עבודה כוכבים וכ"כ הב"ח ומשמע עוד מדבריהם שם דאפי' ידוע שעמד היין שם מעל"ע אינו נבלע יותר מכדי קליפה דהא כ"כ גבי חבית של עובד כוכבים שדרך היין לעמוד שם זמן מרובה מיהו כתב הב"ח דלר"ת והרא"ש בכלי שמכניסו לקיום בולע יותר מכדי קליפה וצריך ס' כנגד כולו ע"כ (מיהו אינו מוכרח לפי שכ"כ לתרץ קושיית הב"י ובלא"ה לק"מ דמתני' אתיא כמ"ד מין במינו לא בטיל כמ"ש התוס' והרא"ש ס"פ בתרא דעבודה כוכבים כמה משניות כן לר"ת ע"ש א"כ הרא"ש מיירי בזמן הזה) ואפשר דהיכא דידוע שעמד בו מעל"ע כ"ע מודו לר"ת

דסחבית שנאסרה ע"י בלע יין עובד כוכבים בלוקן אינו אלא מועט וע"כ סגי ליה בקליפת הכלי להכשיר וכ"כ הטור סימן קל"ה בשם הרשב"א

ונמלא דעכ"פ אין לומר כבוש המבושל ממש דא"כ לא היה סגי בקליפת הכלי להכשירו וזה דוקא בכלי של עובד כוכבים שהיה בו יין והישראל רוצה ליתן שם יין כשר דאין כאן פגם אף

שו"ע יו"ד סי' קה סע' א' ולש"ך שם סי' א'

א (א) [א] יא איסור שנשרה עם היתר ב מעת לעת [ב] בצונן(א) מקרי [ג](ה)כבוש והרי הוא כמבושל

(57)

(6א) גארא אדורה לרה דל לב. - לב:

ת"ר *קנקנים של עובדי כוכבים חדשים נחדים מותרין ישנים ומזופפין אסורין עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן מים עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן ציר ומוריים ואינו חששן איבעיא להו

איבעיא להו מהו ליתן לתוכו
שכר רב נחמן ורב יהודה אמרי ורבא אמרי
רבינא שרא ליה לרב חייא ברה דרב יצחק
למירמא ביה שכרא

(6ב) שו"ע יו"ד סקל"ט סע"ד

ד [יג] י כלים האסורים מחמת יין של עובד כוכבים (ז) טז *) מותר ליתן לתוכם בין מים בין שכר טז בין שאר (ז) משקים י ובלבד שידיח בתחלה לחלוחי היין שעל פני הכלים (ח) יז [יד] ח וכן (ג) מותר (ח) למלוח בהם:

(7) קבלתי מכתבו היקר בדבר היי"ש בלענדעד שחתחת השגחתו עושים בלענדעד שלא בתערובות יין וגליצערין. ואני אומר לו יישר כחו בזה שיהיה ראוי למהדרין ליזהר מדברים שצריך הוראת חכם כהא דחולין דף ל"ח ודף מ"ד ואיפסק ברמ"א ס"ס קט"ז וכ"ש בזה שיש גם אוסרין. ואני אף שאני מתיר נזהר אני בעצמי מלשתות בלענדעד רק בחבורה שלא למיחזי כיהודא הייתי שותה משהו לברך המסובין כנהוג ולכן ודאי טוב שיהיה יי"ש בלענדעד בלא שום חשש.

אבל לדינא היי"ש בלענדעד אשר יש חשש שמא מערבין בה חלק אחד מארבעים יין מותר בשתיה דהא נפסק בסי' קל"ד סעי' ה' דיין בטל בששה חלקים ואף שבסי' קכ"ג סעי' ח' הביא הרמ"א ב' שיטות מ"מ הלכה כהמתירין כדאיתא בש"ך שם ס"ק ט"ז דהכי קיי"ל עיי"ש. ואף שכתב הש"ך בסי' קל"ד ס"ק כ"א דבתבשיל שמשביחו אסור, עד ששים.

ולכן אפשר
רק ע"ז משיג הנקה"כ על הט"ז וכוונתו דלכן לא קשה על הרמ"א דנקט ששים משום שיש כאן דברים שאינם חריפים וא"כ לא פליג גם הש"ך על הט"ז במשקים חריפים. אך אף אם פליג יש להכריע כהט"ז.

וגם לא נכחיש המציאות
שהרבה נותנים מעט יין בכוס מים להטעים יותר ומ"מ לא נחשב טעם יין אלא קיוהא בעלמא. שאף שודאי נטעם יותר אבל אין זה השיבות טעם להאסר ביין. וא"כ מה לנו אם בכוונה ניתן מצד טעם הקיוהא הא עכ"פ לא ניתן לטעם יין שזה ליכא במציאות וטעם הקיוהא לא נחשב להאסר כדבארתי במכתבי הראשון.

שמנחת יצחק

חו סימן כח

לדינא אין נפ"מ, שאין לדון בזה להקל מטעם המבואר /ביו"ד/ (בסי' קל"ז סעי' ד'), דשם הטעם משום שיש שיעור ביטול אז דהוי נטל"פ, אבל כיון שהתכלית בנדון דידן לערב בכוונה כדי שהיי"ש יבלע לתוכו מבליעת היין שבתוך החביות, לא שאני מתערובות בסתם יינם ממש בעין, ויש לדון בזה כמו בתערובות יין בעין תוך היי"ש, אשר בהגיע לתור דבר הלכה יש לחלק בזה לפענ"ד, בין אם נרגש טעם היין ממש בתוך היי"ש, או רק מתקן את טעמו בצירוף גורמים אחרים וכדלהלן.

מ"מ יש בכדי שמיכה על המקילים בזה, וביותר במשקים חריפים שפוגמים את היין יותר ממים דסגי בשש וכמ"ש הרה"ג הנ"ל שם, ועי' באו"ח וגו"כ שם, וכ"ש דיש לצרף ג"כ אם לא לדאי עכ"פ לספק דשמא יש ס' כנגד היין ועי' בפת"ש (יו"ד סי' ק"ח סק"ג) בשם השער המלך עיי"ש, אבל כל זה לא יועיל להיתרא משום ג' טעמי, א' דלטעמא עבידא, ב' דדרכם בכך, ג' דמערבים לכתחילה, ומקורם בש"ע ופוסקים, וכלהלן.

והיין שבתוך החביות נפלט לאט לאט ומתערב עם היי"ש, וגורם לרבך את מחקו, — כך עושים רוב בעלי מעשי' — ועוד יש שנותנים כמות של יין כהה מאד לתקן את מראיתו של היי"ש, — אמנם כל עודו של והיסקי אינו תלוי בהיין לבד אלא גם שאר גורמים יש, כגון הממילות שבתוך הענ, שעל כן

שו"ע יו"ד סקל"ט

זה כלום: (ז) מותר ליתן לתוכן בין מים כו'. י"ל פשוט אפילו אם המשקין נתחרים שם מעל"ע מותר דהא הטור כתב הטעם כיון שהיין סוגם אותם ואע"ג דבשאר דוכתי קיימא לן נותן טעם לפגם אסור לכתחלה שאני הכא דנבלע (1) בגוון וכמו שמלינו שהקילו בסימן קל"ח סעיף ג' דמותר ע"י עירוי וכן מוכח באו"ח כלל ב' דכתב דקי"ל כבוש כמבושל אפילו בכליס ולא דמי לחבית דיין נסך דשרי בסמ"ק

(2) להת בו שכר לכתחלה דביין נסך הקילו כו' משמע דביין נסך אפילו אם שהה הכיתר אח"כ אפי' מעת לעת אחר שנתה בו העובד כוכבים יין מעל"ע מותר אפילו לכתחלה ואע"ג דכתבתי לעיל סימן ק"ה סעיף א' בשם ד"מ דאם שהו בו יי"נ מע"ל אסור לתת לאותו כלי אפילו לוגן מע"ל אפשר דאיכו קאמר טל יי"נ ממש ואו"ה מיירי בסתם (3) יינם דאל"כ קשה הא הד"מ עצמו מביא שם דברי או"ה ולא חלק עליו

דאפילו נותן בהם שכר והמשקים זמן רב אע"ג דאחר מע"ל ס"ל כבוש וכבכוש אין הילוק בין מליח לשאר משקים אלא ודאי כל המשקים מבטלין טעם היין הבלוע בדופני הכלי ול"ד לדלעיל סי' ק"ס דהתם כלים של שאר איסורין הן דנותנים טעם לשבח בכל המשקין ובמליח משא"כ יין שנקלט טעמו בשאר משקין כ"ש במליח וכ"ע דעת הרב בה"ח כלל י"ז ע"ש.

ועוד דמשמע מדברי הע"ו

פתחי תשובה

של נתוסם אינו ב"י מי"ש משמרי סתם יינם ע"ש: (ג) מותר למלוח בהם. עי' בתשובת נו"כ תניינא חו"ד סי' כ"ח שנשאל ביורה שבשלו בו יי"ם של סתם יינם אם מותר לבשל בתוכו יורה יי"ם של עבודה וכתב דלכתחלה ודאי אסור ואין ללמוד היתר ממ"ש בסימן קל"ד מותר למלות בהם ומשמע דאפילו הותן ואיר מותר ליתן בהם ולא אמרינן שהתכיסות משוי לשבח וא"כ אפילו יי"ם מותר ליתן לכלי היין דכל זה אם נבלע בגוון;

ומכ"ש בסתם יינם דכל האיסור לא הוי רק מדרבנן יש להתיר זוז"ג להלכה.

וע"כ דבר זה צריך עוד בירור למעשה, על כן אדבר פה רק להלכה ולא למעשה, היינו אם נניח דאין טעמו נרגש, רק משביח את טעם היי"ש מהו.